

PATOFYZIOLÓGIA DIABETES MELLITUS

Doc. MUDr. Jana Plevková PhD

**Ústav patologickej fyziológie JLF UK v Martine a Ústav
patologické fyziologie Univerzity Palackého v Olomouci**

jplevkova@gmail.com

Diabetes mellitus

- ⦿ Chronické ochorenie metabolizmu glukózy spôsobené absolútnym a/alebo relatívnym nedostatkom inzulínu
- ⦿ Porušené metabolické procesy, ktoré zasahujú do metabolizmu sacharidov, proteínov a lipidov vedú k rozvoju mikrovaskulárnych a makrovaskulárnych komplikácií, vrátane orgánovo špecifických degeneratívnych procesov

Výskyt diabetes mellitus

- ◉ 1985 – 30 mil.
- ◉ 2003 – 194 mil.
- ◉ 2025 – 333 mil.
- ◉ od roku 1980 sa počet diabetikov zvýšil 2,5 x
- ◉ viac ako 800 tis. diabetikov celkovo
- ◉ ročne pribúda 10 tis nových pacientov
- ◉ – 1/7 nákladov na zdravotníctvo

SVET

ČESKÁ REPUBLIKA

<http://www.diabetickaasociace.cz/c-o-je-diabetes/data-o-diabetu-v-cr>

Klasifikácia diabetes mellitus

⦿ **Diabetes mellitus 1. typu**

- Autoimunitný
- Idiopatický

⦿ **Diabetes mellitus 2. typu**

- S prevahou inzulínovej rezistencie
- S prevahou poruchy sekrécie inzulínu

⦿ **Gestačný diabetes mellitus a porucha glukózovej tolerancie**

⦿ **Špecifické typy diabetu**

Glykémia

- ◉ Fyziologické hodnoty: 3,9 – 5,6 mmol/L (nalačno)
- ◉ Glykémia závisí na prísune a odsune glukózy z plazmy

PRÍSUN

- potrava (rozklad disacharidov a polysacharidov),
- glykogenolýza, glukoneogenéza
- i.v. podanie

ODSUN

- Inzulín non-dependentný transport
- Inzulín dependentný transport

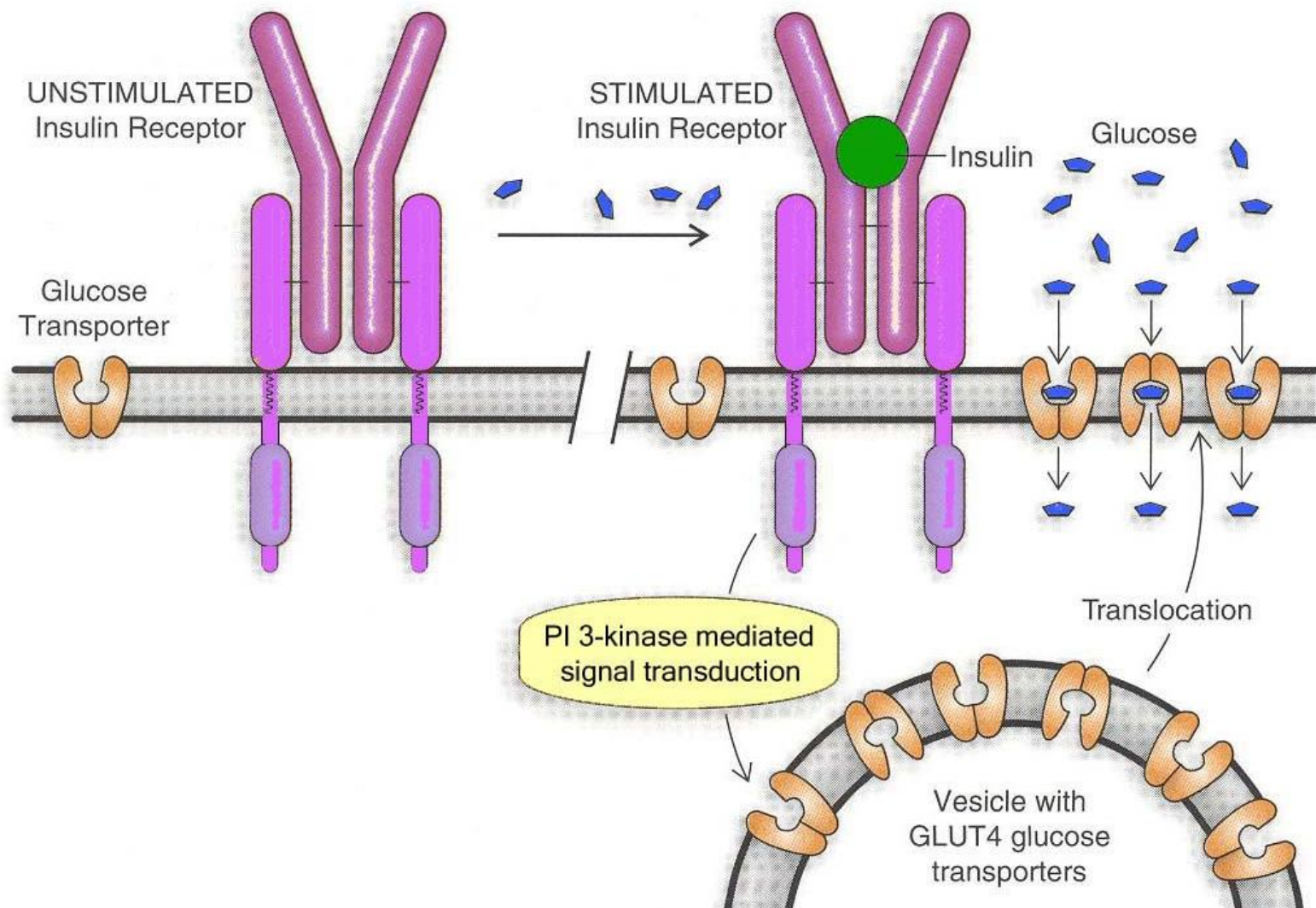
Odsun glukózy z krvi do buniek

Nezávisle na inzulíne

- ◉ facilitovanou difúziou (GLUT 1,2,3,5)
- ◉ nalačno: v inzulín insenzitívnych tkanivách (mozog, erytrocyty, testes)
- ◉ postprandiálne / Fyzická aktivita – aj v inzulín dependentných tkanivách (priama aktivácia GLUT 4)

Závisí od inzulínu

- ◉ vstup glukózy najmä postprandiálne
- ◉ sprostredkovaný GLUT 4
- ◉ svalové a tukové tkanivo, pečeň, črevo

Hypoglykémia

- ⦿ Pokles S_Glu pod 2,2 mmol/L
- ⦿ Hladovanie, predávkovanie antidiabetikami, endokrinne aktívne nádory (inzulinómy), glykogenózy, otrava salycilátmi, alkoholom, valproátom
- ⦿ Ohrozené zásobenie mozgu (intracelulárne zásoby vydržia na 10-15 min!)

Hyperglykémia

- ⦿ Nárast S_Glu nad 6,7 mmol/L
- ⦿ **Hyperglykémia je hlavným prejavom DM**
- ⦿ **Nediabetická hyperglykémia**
Stresové situácie, akútny IM, cievna mozgová príhoda, operačné výkony, traumy

Obvykle ustúpi do jedného týždňa

Účinky inzulínu

- TUKOVE TKANIVO
- ↑ vstupu glukózy
- ↑ syntéza mastných kyselín
- ↑ syntéza glycerolfosfátu
- ↑ syntéza TAG
- Aktivácia lipoproteinlipázy
- ↑ vychytávanie K^+
- Inhibícia hormón-senzitívnej lipázy

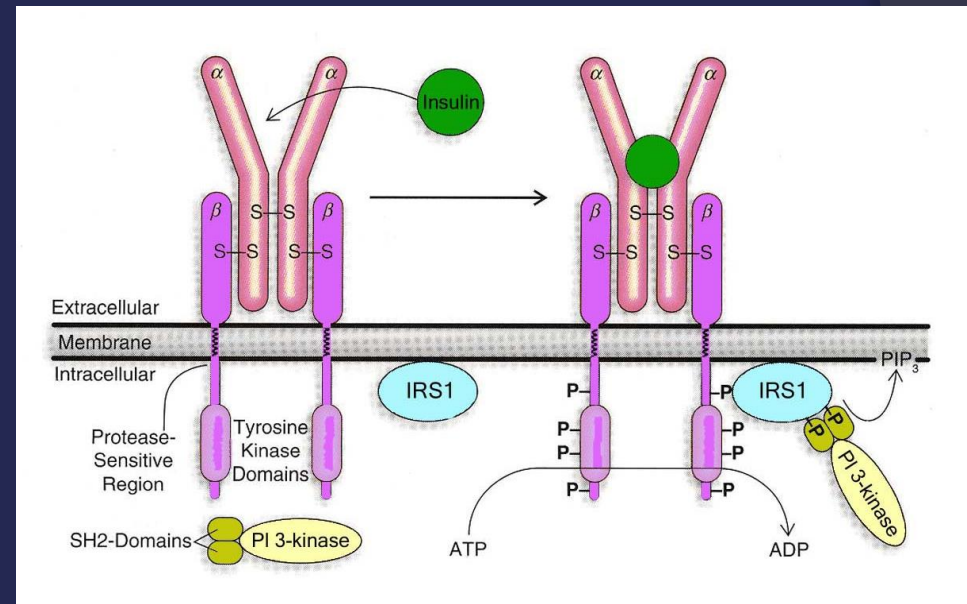
- SVAL
- ↑ vstupu glukózy
- ↑ syntéza glykogénu
- ↑ vychytávanie aminokyselín
- ↑ proteosyntéza v ribozónoch
- ↓ katabolizmus bielkovín
- ↓ uvoľňovanie glukoneogenetických aminokyselín
- ↑ vychytávanie ketolátok
- ↑ vychytávanie K^+

PEČEŇ

- Zníženie ketogenézy
- ↑ proteosyntézy
- ↑ syntézy lipidov
- ↓ výdaja glukózy

Inzulínový receptor

- Sprostredkováva účinky inzulínu
- Heterodimér (α a β podjednotka + disulfidické mostíky)
- Na membráne inzulín senzitívnych buniek
- Väzba I + R $\rightarrow$ Iniciácia fosforylačnej kaskády v bunke aktiváciou tyrozínkinázovej oblasti receptora (aj autofosforylácia receptora)

Patogenetické mechanizmy vedúce k rozvoju diabetes mellitus

Diagnostické kritériá diabetes mellitus

- ⊙ **NÁHODNÁ** glykémia vo venóznej plazme
  - Pod 5,6 mmol/L – DM nepravdepodobný
  - 5,6 – 11 mmol/L – DM neistý (tzv. šedá zóna)
  - Nad 11 mmol/L – DM pravdepodobný
- ⊙ Glykémia nalačno nad 7 mmol/L alebo náhodná glykémia nad 11 mmol/L+ klinické symptómy = diabetes mellitus
- ⊙ Asymptomatická, ale opakovaná náhodná glykémia nad 11 mmol/L = diabetes mellitus

Orálny glukózový tolerančný test

- ◉ Indikácia – náhodná glykémia 5,6 – 11 mmol/L
- ◉ Po nočnom hladovaní (8-14h) pacient vypije 75g glukózy v 250-300ml vody (deti 1,75g/kg hmotnosti)
- ◉ Glykémiu meriame nalačno a po 2 hodinách
- ◉ Normálne hodnoty:
  - Nalačno: max. 6 mmol/L
  - Po 2 hodinách: max. 7,7 mmol/L

Hodnotenie glykémie a OGTT

- **Diabetes mellitus:** 7+ mmol/L nalačno a/alebo 11,1+ mmol/L po 2 hodinách
- **Porucha glukózovej tolerancie:** pod 7 mmol/L nalačno a 7,8 - 11 mmol/L po 2 hodinách
- **Porušená glykémia nalačno (IFG – impaired fasting glucose):** 6,1 – 6,9 mmol/L nalačno a pod 7,8 mmol/L po 2 hodinách

Mechanizmy hyperglykémie

Nedostatok inzulínu

- Autoimunitná alebo idiopatická deštrukcia Bb (DM1)
- Porucha alebo zničenie Bb buniek spôsobené liekmi, chemikáliami, infekciou
- Ochorenia exokrinného pankreasu s poruchou alebo deštrukciou Bb
- Genetické poruchy Bb (MODY, poruchy mitochondriálnej DNA)

Inzulínová rezistencia

- Inzulínová rezistencia u DM 2. typu je vždy spojená aj s narušenou sekréciou inzulínu
- Genetické poruchy inzulínového receptora
- Autoprotilátky proti inzulínovému receptoru

Kontraregulačné hormóny

- Kortizol
- Rastový hormón
- Glukagón
- Katecholamíny
- T3 & T4
- Somatostatín
- Human placental lactogen (HPL)

Klinické štádiá diabetes mellitus

1. Normálna glukózová tolerancia

- Patologický proces je prítomný, ale nie tak pokročilý, aby spôsobil hyperglykémiu
- Ochorenie **môže byť zachytené ešte v počiatočnom štádiu** (detekciou autoprotiátok; meranie inzulínu – hyperinzulinémia udržiava normoglykémiu)

2. Porucha glukózovej regulácie (IFG a/alebo PGT)

- **Zvýšené riziko progresie do manifestného diabetes mellitus** a zvýšené riziko makrovaskulárnych ochorení (IFG < PGT)
- U 10-15% pacientov s PGT sa do 10 rokov vyvinie diabetes mellitus 2. typu

3. Diabetes mellitus

- **Bez potreby inzulino terapie** – pacienti uspokojivo liečení diétou + cvičením + PAD (väčšina pacientov s DM 2. typu)
- **Inzulino terapia potrebná k uspokojivej kompenzácii** – endogénna sekrécia je čiastočne zachovaná avšak nedostatočná
- **Inzulino terapia životne dôležitá**

Diabetes mellitus 1. typu

- ◎ **AUTOIMUNITNÝ TYP - autoimunitná deštrukcia B buniek**, ktorá vedie k absolútnemu nedostatku inzulínu
  - Nepatria sem tie typy diabetu, u ktorých je známy mechanizmus poškodenia B buniek (choroby exokrinného pankreasu, genetické defekty, ...)
  - Incidencia – najviac vo Fínsku (29,5/100000) najmenej v Japonsku (1,6/100000)
- ◎ **IDIOPATICKÝ TYP** – Nie je možné dokázať autoimunitný charakter deštrukcie B buniek
  - Častejší u Aziatov a Afričanov

Autoimunitný diabetes mellitus

- ⊙ **Kombinácia genetických (40%) a vonkajších (60%) faktorov**
  - Genetické faktory: HLA II. triedy DR3/DR4, DQ2/DQ8
  - Vonkajšie faktory: vírusové infekcie (Coxsackie B, CMV, rubeola), kravské mlieko, lieky, stres – úloha nie je úplne jasná, tzv. spúšťače
- ⊙ **Potvrdenie autoimunitného charakteru – detekcia autoprotílátok v sére**
  - ICA – islet cell antibodies
  - Anti-GAD
  - Anti-IA-2
  - IAA – insulin autoantibodies
- ⊙ **Autoantigén (glutamátdekarboxyláza, IA-2) B buniek prezentovaný vo väzbe na rizikovú HLA molekulu T-lymfocytom – iniciácia autoimunitnej reakcie**

Autoimunitný diabetes mellitus

- ◉ Imunitné bunky infiltrujú ostrovčeky – vznik **inzulitídy**
  - Spočiatku nedeštruktívna (regulácia lymfocytmí Th2 a Th3)
  - Vplyvom vonkajších faktorov (stres, infekcia) dôjde k prevahe Th1 lymfocytov a stane sa deštruktívna
  - Diabetes mellitus manifestuje po deštrukcii 80-90% B buniek
  - Charakter inzulitídy a rýchlosť deštrukcie je rôzna
    - **Rýchla** – najmä u detí; progreduje do deštrukcie B buniek; inzulínoterapia nutná od začiatku ochorenia; sklon ku ketoacidóze
    - **Pomalá** – trvá roky až desaťročia – manifestácia v dospelosti – LADA; bez sklonu ku ketoacidóze

Symptómy a príznaky DM 1. typu

◉ **POLYDIPSIA**

- Hyperglykémia = zvýšenie osmolarity ECT - intracelulárna dehydratácia – stimulácia centra smädu v hypotalame

◉ **POLYÚRIA**

- Osmotická diuréza – prekročenie reabsorpčného prahu v proximálnom tubule – glykozúria (straty tekutín a minerálov močom)

◉ **POLYFÁGIA**

- Deplécia bunkových zásob cukrov, tukov, proteínov

◉ **CHUDNUTIE**

- Využívanie tukových zásob ako zdroja energie

◉ **ÚNAVA**

- Nedostatok intracelulárnych zásob glukózy

DIABETES MELLITUS - TYPE 1

SIGNS & SYMPTOMS:

Polyuria
↑ Urination

Polydipsia
↑ Thirst

Polyphagia
↑ Hunger

- Weight Loss
- Fatigue
- ↑ Frequency of Infections
- Rapid Onset
- Insulin Dependent
- Familial Tendency
- Peak Incidence From 10 to 15 Years

Diabetes mellitus 2.typu

⊙ Inzulínová rezistencia a porucha sekrécie inzulínu

- Najčastejší typ diabetu
- Prevalencia diabetu v západných krajinách neustále rastie – hovoríme o epidémii diabetu
- Vyššia prevalencia je u Afričanov, Japoncov a obyvateľov Tichomoria
- Vôbec najvyššia prevalencia je u severoamerických Indiánov Pima (80% populácie)

Diabetes mellitus 2. typu

⦿ Rizikové faktory

- Genetická predispozícia (významnejšia ako u diabetes mellitus 1. typu)
- Obezita (10x vyššie riziko)
- Životný štýl
- Vyšší vek

⦿ Častejší výskyt u žien s predchádzajúcim gestačným diabetom a u jedincov s hypertenziou a dyslipidémiou

Syndróm inzulínovej rezistencie

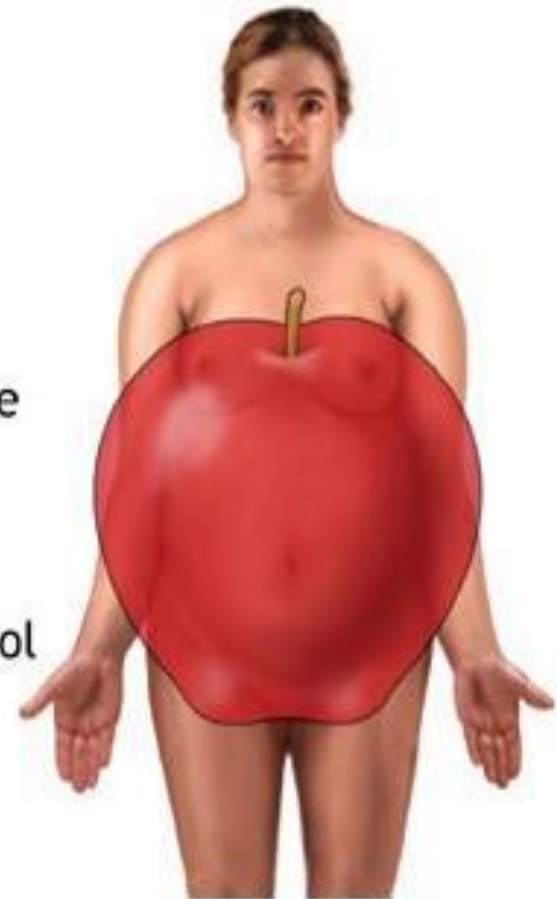
- Metabolický syndróm,
Reavenov syndróm,
Syndróm X

- centrálny typ obezity
- hypertenzia
- hyper a dyslipidémia
- hyperglykémia
- hyperinzulinémia
- hirsutizmus

- 1/3 obyvateľov vyspelých krajín

Metabolic syndrome (Syndrome X)

- Central obesity
- High blood pressure
- High triglycerides
- Low HDL-cholesterol
- Insulin resistance

Patogenéza diabetes mellitus 2. typu

- ⦿ Porušená funkcia B buniek – porucha sekrécie inzulínu
- ⦿ Znížená senzitivita inzulín senzitívnych tkanív na inzulín – inzulínová rezistencia
  - Ktorý mechanizmus je primárny nie je známe, oba však majú genetický základ a rozvinú sa pod vplyvom nepriaznivých faktorov vonkajšieho prostredia

Inzulínová rezistencia

- ⊙ **Môže mať niekoľko príčin a u diabetika 2. typu sa väčšinou kombinuje niekoľko príčin naraz**
  - **Down-regulácia** inzulínových receptorov v dôsledku obezity
  - **Poruchy inzulínového receptora**
  - **Postreceptorové poruchy** – abnormálna transdukcia signálu (najmä porucha aktivácie receptorovej tyrozínkinázy)
- ⊙ **Vedie ku kompenzátornej hyperinzulinémii**
- ⊙ **Táto „vyčerpáva“ B bunky, neskôr sa rozvíja dysfunkcia B buniek s poruchou sekrécie inzulínu**
  - Produkcia inzulínu je najprv neporušená
  - Hladina C-peptidu je normálna alebo zvýšená
  - Toxický vplyv chronickej hyperglykémie na B bunky – tzv. glukotoxicita

Symptómy a príznaky diabetes mellitus 2. typu

- ⊙ **REKURENTNÉ INFEKCIE** – bakteriálne a kandidové
  - Hyperglykémia stimuluje rast mikroorganizmov (hlavne kože a podkožia) – folikulitídy, furunkuly, ...
- ⊙ **PREDĹŽENÉ HOJENIE RÁN**
- ⊙ **ÚNAVA**
  - Nedostatok energie
- ⊙ **PORUCHY VIDENIA**
- ⊙ **PARESTÉZIE**
  - Diabetická neuropatia

Polyúria, polydypsia.....takáto manifestácia je zriedkavejšia

DIABETES

KNOW THE SYMPTOMS

Akútne komplikácie DM

Hypoglykémia

- ⦿ Nie je komplikáciou diabetu, ale jeho liečby
- ⦿ U viac ako 90% diabetikov 1. typu (súvislosť s inzulínoterapiou), častá u diabetikov 2. typu (súvislosť s terapiou PAD)
  - Nadmerné dávky inzulínu alebo PAD
  - Nižší príjem potravy ako zodpovedá aplikovanej dávke inzulínu/PAD
  - Fyzická záťaž, cvičenie
  - Alkohol

Hypoglykémia

- ⊙ Manifestuje **rýchlo (minúty)**
- ⊙ Príznaky sú výsledkom dvoch mechanizmov
  - **Aktivácia SAS** – potenie, tachykardia, palpitácie, hlad, nepokoj, tras
  - **Intracelulárna malnutrícia** – únava, podráždenosť, bolesti hlavy, nesústredenosť, závraty, hlad, zmätenosť, prechodné senzorické a motorické výpadky, prípadne až kŕče a kóma – tzv. **neuroglukopenické príznaky**

1 Recognize Symptoms Early

No matter how carefully you manage diabetes with insulin, hypoglycemia (low blood sugar) may still develop very quickly. Symptoms include:

SWEATING

BLURRY VISION

DIZZINESS

ANXIETY

HUNGER

IRRITABILITY

SHAKINESS

**FAST
HEARTBEAT**

HEADACHE

**WEAKNESS,
FATIGUE**

Ketoacidóza a ketoacidotická kóma

- ⊙ Častejší u diabetikov 1. typu; často prvý manifestný príznak diabetu!
- ⊙ Mortalita 7-9%
- ⊙ Spúšťacie faktory:
  - Akútny stres – infekcia, trauma, operácie, ...
  - Vynechanie inzulínu
  - Liečivá antagonizujúce účinok inzulínu

Ketoacidóza a ketoacidotická kóma

- Ketogenéza – fyziologický mechanizmus tvorby alternatívnych zdrojov energie (po 2 dňoch hladovania)
- Katecholamíny – stimulácia lipolýzy v tukovom tkanive; tvorba AcetylCoA – v pečeni pod vplyvom glukagónu tvorba ketolátok
- U zdravého človeka zachovaná bazálna sekrécia inzulínu – regulácia ketogenézy
- U dekompenzovaného diabetika – prevaha glukagónu a nedostatok inzulínu – vystupňovaná ketogenéza a nedostatočná utilizácia v periférnych tkanivách

Ketoacidóza a ketoacidotická kóma

- ⦿ Pomalšia manifestácia (hodiny až dni)
- ⦿ **Príznaky** – polyúria, polydipsia, sucho v ústach, pokles hmotnosti, malátnosť, bolesť hlavy, letargia, nauzea, zvracanie; Kussmaulovo dýchanie, acetónový zápach, pruritus (ketolátky)
- ⦿ **Laboratórny nález:** glykémia 15-40 mmol/L; pH pod 7,35; bikarbonáty pod 25 mmol/L, anion gap nad 12 mmol/L, zvýšené hladiny ketolátok, ketonúria

Ketoacidóza a ketoacidotická kóma

- **Glukagón** – glykogenolýza, glukoneogenéza, ketogenéza
- Stresová reakcia (kortizol, katecholamíny, STH) → stimulácia glykogenolýzy, glukoneogenézy; inzulínová rezistencia, stimulácia lipolýzy – uvoľnené mastné kyseliny využité na tvorbu ketolátok – rozvoj MAc, deplécia fosfátov, Na^+ , K^+
- Terapia – kontinuálna infúzia malých dávok inzulínu, náhrada objemu a elektrolytov

Hyperosmolárna hyperglykemická neketoacidotická kóma

- ⊙ Častejšia komplikácia u diabetikov 2. typu; hlavne u seniorov s renálnou insuficienciou
- ⊙ Mortalita: 14-17%
- ⊙ Spúšťacie faktory (2+)
  - Akútny stres – infekcia, trauma, operácia, ...
  - Vynechanie inzulínu
  - Liečivá antagonizujúce účinok inzulínu
  - Vysoký príjem karbohydrátov
  - Liečba manitolom
  - Hemodialýza s použitím hyperosmolárnych dialyzátorov

Hyperosmolárna hyperglykemická neketoacidotická kóma

- ◉ Manifestácia je veľmi pomalá (dni)
- ◉ **Príznaky:** polyúria, polydipsia, príznaky dehydratácie, príznaky hypovolémie, nauzea, zvracanie, bolesť brucha, kŕče, kóma
- ◉ **Laboratórny nález:** glykémia 30-270mmol/L, osmolarita nad 310 mOsmol/L, zvýšená urea a kreatinín

Hyperosmolárna hyperglykemická neketoacidotická kóma

- Hladina inzulínu potrebná na inhibíciu ketogenézy je nižšia ako na udržanie normoglykémie – ketogenéza neprebíha, ale dochádza k enormnému vzostupu glykémie + osmotickej diuréze so stratou 5-13 L hypotonického moča, dehydratácií, hypovolémii, hyperosmolarite, deplécií Na^+ , K^+ , fosfátov
- Hyperosmolarita zníži glomerulárnu filtráciu – ďalší vzostup glykémie

Chronické komplikácie diabetes mellitus

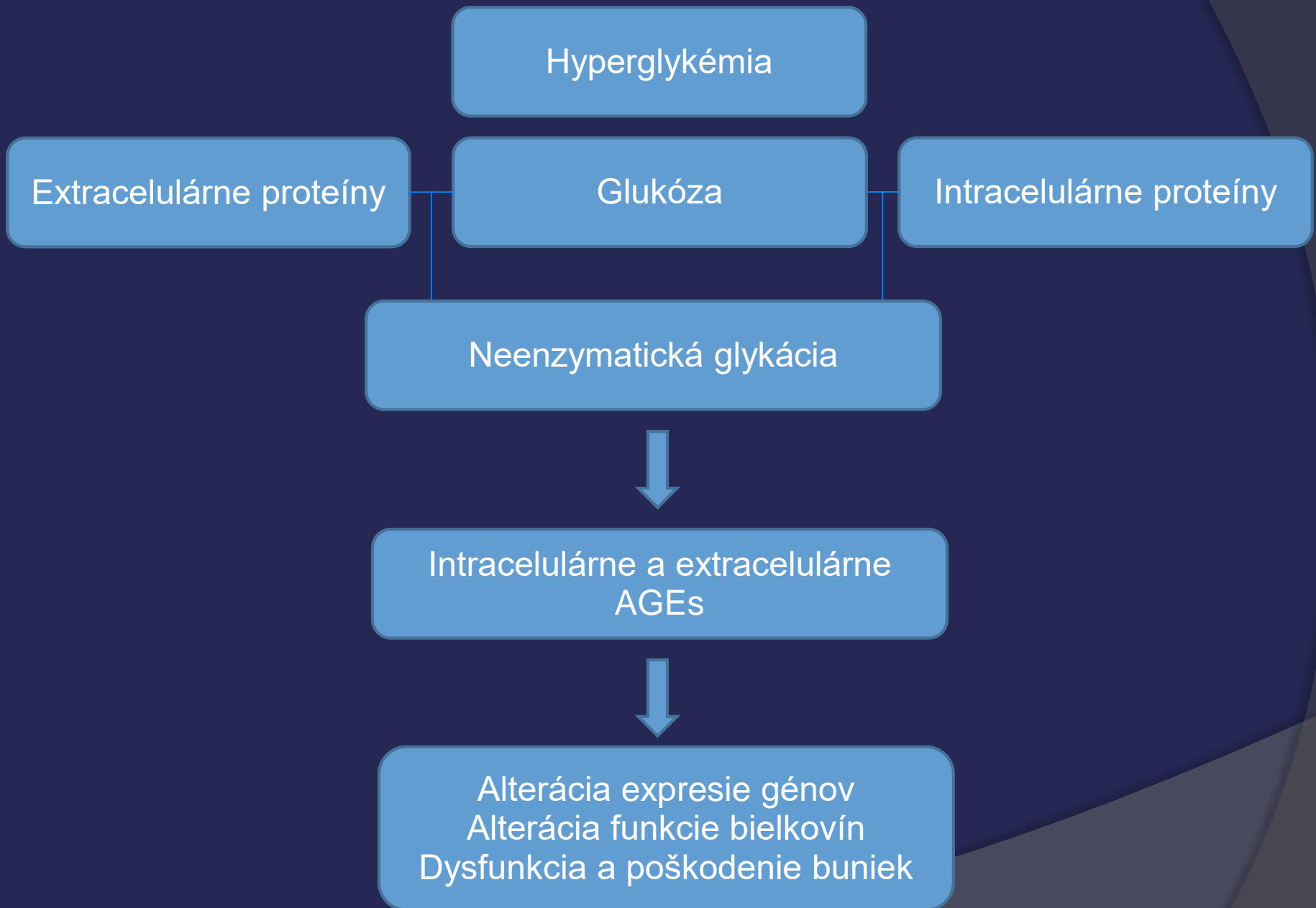
Hlavný patogenetický mechanizmus rozvoja chronických komplikácií diabetes mellitus je pretrvávajúca hyperglykémia

Jediným spôsobom, ako týmto komplikáciám predchádzať je dôsledná kompenzácia diabetu, t.j. udržanie normoglykémie

Extracelulárne zmeny

- ⦿ **Neenzymatická glykácia** – naviazanie Glu na aminoskupiny vedie k vzniku ireverzibilných AGE (advanced glycosylation end products) – negatívne účinky na cievy:
  - Poškodenie endotelu – zvýšenie jeho permeability a uvoľnenie mediátorov zápalu
  - Stimulácia proliferácie fibroblastov a hladkých svalových buniek v stene ciev + stimulácia mezangiálnych buniek glomerulov a stimulácia produkcie extracelulárnej matrix týmito bunkami
  - Stimulácia migrácie a aktivácie makrofágov a lymfocytov + uvoľnenie zápalových mediátorov
- ⦿ Rozvoj angiopatie na **VŠETKÝCH** úrovniach arteriálneho systému

Diabetická angiopatia

DIABETICKÁ MIKROANGIOPATIA (kapiláry)

- zhrubnutie bazálnej membrány ale zároveň zvýšenie priepustnosti cievnej steny pre plazmatické proteíny
- príčina rozvoja diabetickej retinopatie, neuropatie a nefropatie

HYALÍNNA ARTERIOLOSKLERÓZA (arterioly)

- okrem AGE sa na nej podieľa aj hypertenzia
- ukladanie hyalínneho materiálu do steny arteriol – poškodzované sú najmä vasa afferentia a vasa efferentia

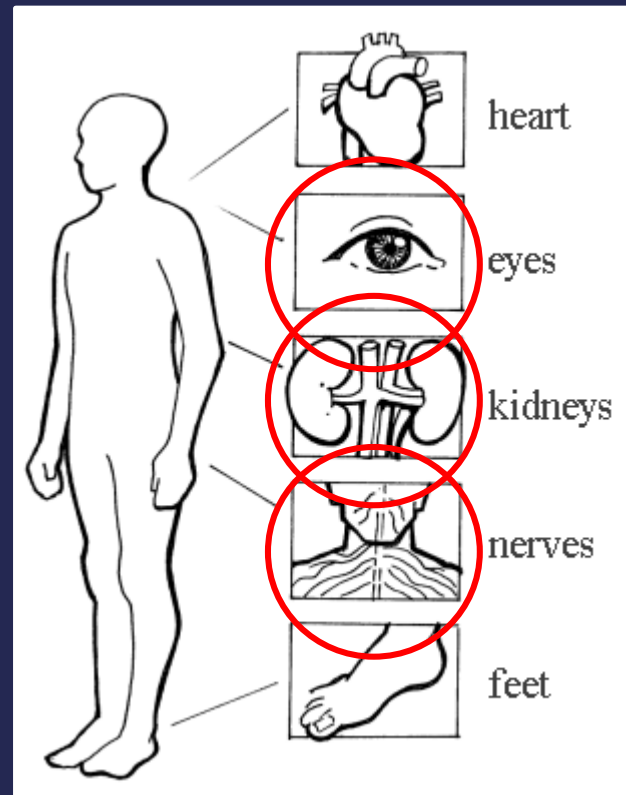
AKCELERÁCIA ATEROSKLERÓZY (artérie)

- okrem AGE sa na nej podieľa aj hypertenzia a diabetická dyslipidémia – zvýšené TAG (deficit LPL), zvýšené LDL, znížené HDL

Špecifické komplikácie diabetes mellitus

- Hlavným mechanizmom ich vzniku je rozvoj diabetickej mikroangiopatie

- **Diabetická retinopatia**
- **Diabetická nefropatia**
- **Diabetická neuropatia**

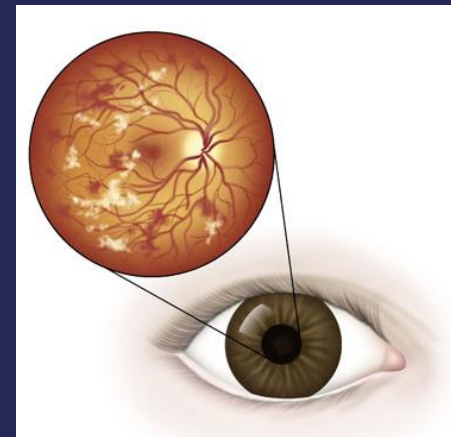
Diabetická retinopatia

⦿ NEPROLIFERATÍVNE ŠTÁDIUM

- Dôsledok oslabenia cievnej steny
- Edém, exsudáty, hemorágie, mikroaneuryzmy, venózna dilatácia

⦿ PROLIFERATÍVNE ŠTÁDIUM

- V dôsledku neovaskularizácie a fibroprodukcie
- Organizácia hemorágií → poškodenie sietnice; ak je zasiahnutá makula - slepota

Diabetická nefropatia

⦿ **Mechanizmy**

- Poškodenie glomerulov
- Hyalínna arterioloskleróza – nie je špecifická len pre diabetes
- Ateroskleróza aa. renalia
- Recidivujúce uroinfekty

Diabetická nefropatia

Poškodenie glomerulov u diabetikov vedie k **proteínúrii** , v pokročilom štádiu vedie k rozvoju chronickej renálnej insuficiencie

1. **MIKROANGIOPATIA** – zhrubnutie bazálnej membrány po celej dĺžke kapiláry, rozvíja sa už v prvých rokoch manifestácie diabetu; nemusí sa prejavíť nijako alebo sa prejaví mikroalbuminúriou
1. **GLOMERULOSKLERÓZA** – 2 varianty
  - Difúzna – nešpecifická pre diabetes, vidíme ju napr. aj u nesprávne liečených hypertonikov
  - Nodulárna (Kimmelstiel-Wilson) – špecifická pre diabetes - vznik u geneticky predisponovaných jedincov

Diabetická neuropatia

Autonómny nervový systém

- Gastroparéza – spomalené vyprázdňovanie žalúdka
- Črevné poruchy – hnačka alebo zápcha
- Poruchy močového mechúra – inkontinencia
- Impotencia
- Posturálna hypotenzia, sklon k tachykardii

Somatosenzitívny nervový systém

- Demyelinizácia – parestézie, bolesť, strata citlivosti
- Axonálna degenerácia – svalová atrofia
- Typická je symetrická distálna distribúcia (ruky, nohy)

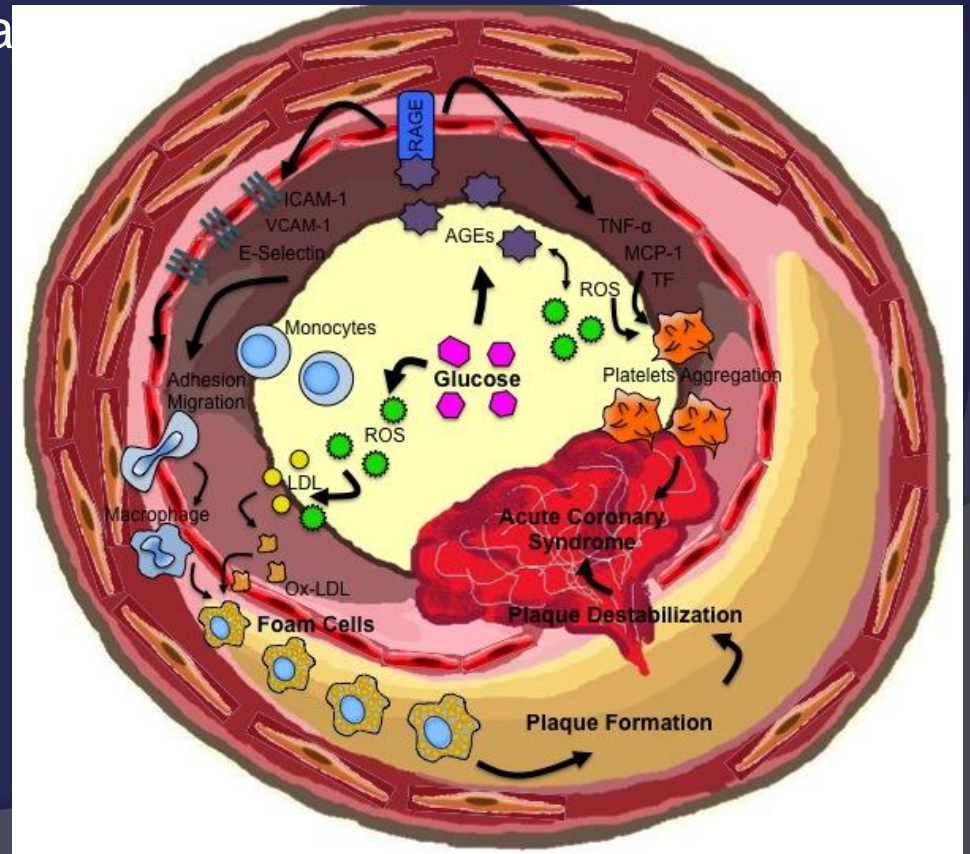
Motorický systém

- Hlavne trofické impulzy
- Obrny sú vzácne

Nešpecifické komplikácie

- Komplikácie akcelerovanej aterosklerózy – koronárne syndrómy, cievne mozgové príhody, okluzívne ochorenia artérií na dolných končatinách
- Sekundárny imunodeficientný stav

Diabetická noha

- ⊙ Kožné lézie a tkanivové defekty, sekundárne infikované, zle sa hojace – potenciálne zdroje SIRS/sepsy diabetikov
- ⊙ Kombinácia neuropatie (neuvedomenie si traumy), mikro a makroangiopatie
- ⊙ Výrazne prispieva imunodeficit !!!

